

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Pavína Rodrová

**Nevládní organizace v Palestině a jejich mediační funkce v oblasti řešení  
konfliktů**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Hynek Melichar Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem tuto seminární práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, dne 4. 5. 2017

## Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Hynku Melicharovi Ph. D. za trpělivost, odborné vedení a rady, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a kolegyni Zuzaně Leibnerové, kteří mi byli oporou při psaní této práce.

## **Obsah**

Úvod .....	5
1. Mezinárodní organizace .....	8
1. 1. Definice .....	8
1. 2. Klasifikace .....	9
1. 3. Funkce .....	10
2. Prevence konfliktů .....	12
2. 1. Prevence konfliktů .....	12
2. 2. Mediace .....	14
3. Nevládní organizace v kontextu Palestiny .....	17
3. 1. Mezinárodní nevládní organizace .....	17
3. 2. NGO sektor v Palestině .....	18
3. 3. Vztah NGOs k Palestinské autoritě .....	20
4. NGO jako mediátor v řešení konfliktů .....	23
4. 1. Fatah a Hamas – transfer pacientů do Izraele .....	23
4. 2. Izraelská osada Amona .....	25
Závěr .....	28
Literatura .....	30
Seznam použitých zkratk .....	38
Abstrakt .....	39
Abstract .....	40

## Úvod

Mezinárodní organizace představují důležitou a nedílnou součást současného mezinárodního politického systému. Studium mezinárodních vztahů bylo po dlouhou dobu zaměřeno jen na studium států, jako hlavním a jediným aktérem v mezinárodním systému. S postupným nárůstem jednotlivých mezinárodních organizací, jak do jejich počtu, tak i do velikosti, se v mezinárodním prostředí postupně začal prosazovat liberální přístup ke studiu, který připouští i další nestátní aktéry v politickém systému. Tyto aktéry nemůžeme zredukovat pouze na mezinárodní organizace. Můžeme sem zařadit také nevládní organizace, mezinárodní režimy, nadnárodní korporace nebo lokální kooperativní organizace.

Výzkum mezinárodních organizací se také postupně vyvíjel. Zpočátku se autoři zaměřovali na vznik jednotlivých organizací a na jejich postavení v mezinárodním systému, jsou-li plnohodnotnými aktéry či nikoliv. V současnosti se výzkum zaměřuje na jejich význam pro mezinárodní systém, jejich činnost, faktory ovlivňující jejich formování a mnoho dalších. Předmětem není jejich samotná existence, ale skutečnost, jestli mají hodnotu, kterou mohou předat dále do politického systému.

V této práci se chci zaměřit na specifický typ mezinárodních organizací, a to mezinárodní nevládní organizace. Tento typ organizací jsem vybrala, protože v nich vidím velký přínos pro rozvoj společnosti. Velkým pozitivem je jejich nezávislost na vládních institucích. Díky tomu můžou poskytovat pomoc efektivněji a účinněji. Geograficky se zaměřím na území Palestiny, tedy na oblasti Západního břehu Jordánu a pásma Gazy. Oblast jsem zvolila z důvodu její jedinečnosti. Dlouhý izraelsko-palestinský konflikt, nestátní prostředí a arabská kultura, to vše vytváří jedinečné prostředí pro nevládní organizace.

Tématem práce jsou nevládní organizace v Palestině a jejich činnost ve společnosti. V průběhu se budu snažit potvrdit následující tvrzení: Nevládní organizace mají hodnotnou roli při řešení konfliktů, protože mají blíž k lokálním komunitám. To jim pomáhá k efektivnější mediaci a řešení sporů. Cílem této práce je analyzovat postavení nestátních organizací na území Palestiny a zjistit, jestli mohou působit v roli mediátora. V průběhu práce se budu snažit zodpovědět následující otázky: Jaké je postavení palestinských nestátních organizací na okupovaném území Palestiny? Jsou

relevantními aktéry při řešení konfliktů? Mohou plnit funkci mediátora při řešení konfliktů?

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole nalezneme teoretické vymezení mezinárodních organizací. Jelikož neexistuje jednotná definice, tato část práce obsahuje různé varianty definic od vybraných autorů. Také jsou zde zmíněny kritéria používané k vymezení mezinárodních organizací. Dále jsou uvedeny možnosti klasifikace z pohledu typu členství nebo jejich programového zaměření. Závěr kapitoly je zaměřen na funkce, které plní organizace v systému. Druhá kapitola pojednává o teorii řešení konfliktů a jejich prevenci. Teorie je založena na snaze zabránit vzniku konfliktů, nebo je alespoň řešit dřív, než se rozvinou do ozbrojeného střetu. Zvláště se zaměřím na mediaci a na činnost NGOs jako nezávislého zprostředkovatele. Třetí strana zprostředkovává jednání mezi stranami, nebo ho alespoň zjednodušuje. Třetí kapitola představuje NGOs v Palestině a jejich postavení v systému. Specifikuje legislativní překážky a analyzuje vztah mezi NGOs a Palestinskou autoritou. Jsou zde také uvedeny specifické odlišnosti, které najdeme při srovnání s jinými nevládními organizacemi ve světě. Poslední kapitola ukáže dva vybrané případy, kdy NGOs plnily funkci třetí strany v konfliktu. Je zde stručně vysvětleno, co vedlo ke vzniku konfliktu. V obou případech se NGOs snažily zabránit eskalaci konfliktu a zabránit vzniku ozbrojeného střetu.

Práce vychází převážně z publikací zahraničních autorů, neboť se na koncept mediace a nevládních organizací více zaměřují. První teoretická část je založena na publikaci Cliva Archera s názvem *International Organisation*, která poskytuje ucelený teoretický rámec mezinárodních organizací. Druhým stěžejním dílem je monografie Volkera Rittbergera *Internationale Organisationen – Politik und Geschichte*. Dílo přináší prohloubení pojmu mezinárodní organizace a jejich funkce. Dále nabízí stručný přehled historického vývoje mezinárodních organizací. Druhá kapitola o teorii řešení konfliktů se opírá o dílo Petera Wallensteena s názvem *Understanding Conflict Resolution* a o jeho článek s Friedou Möllner *Conflict Prevention: Methodology for Knowing the Unknown*. Obě díla přináší základní poznatky k teoretickému přístupu prevence konfliktů. Pro přesnější porozumění mediace je využit příspěvek Williama I. Zartmana a Saadii Touval *International Mediation*. Stěžejním dílem této kapitoly byl sborník Chestera A. Crockera, Fen O. Hampso a Pamelý Aall s názvem *Leashing the Dogs of War, Conflict Management in a Divided World*, jehož tematické zaměření

odpovídalo této práci. Jednotlivé příspěvky byly zaměřeny na témata konfliktu, preventivní diplomacie a managementu konfliktu.

Výchozím dílem pro třetí kapitolu je článek Remi Hammami *Palestinian NGOs Since Oslo: From NGO Politics to Social Movements*, který stručně uvedl do tématu palestinských nevládních organizací. Článek zhodnotil dosavadní historický vývoj, vztah mezi NGOs a Palestinskou autoritou a nastínil překážky, kterým musí NGOs čelit. Dalším důležitým dílem této kapitoly je článek Kareema Elbayara *NGO Laws in Selected Arab States*, který poskytl palestinský legislativní rámec v kontextu arabských států. Závěrečná kapitola vychází především z tiskových prohlášení jednotlivých nevládních organizací např. *Palestinian Centre for Human Rights* nebo *Peace Now*. Pro lepší ukotvení do tématu je zde využita monografie Virginie Tilley *The One-State Solution*, která poskytuje historické souvislosti a pomáhá tak lepšímu porozumění.

## 1. Mezinárodní organizace

### 1. 1. Definice

Pojem mezinárodní organizace pod sebe zahrnuje velké množství subjektů. Je to relativně nový fenomén, který se objevuje v mezinárodním systému. Mezinárodní organizace představuje institucionální formu, která je založena na principu formálních pravidel a cílů, administrativním aparátu, vlastních zaměstnancích, finančních prostředcích, hierarchii, orgánech, atd. (Waisová 2003: 20). Jednotná a všeobecně přijímaná definice mezinárodních organizací ale neexistuje. Velmi obecnou definici nabízí německý politolog Volker Rittberger. Mezinárodní organizace zde definuje jako „sociální instituci, která může vůči svému okolí vystupovat jako aktér. Mezinárodní organizace mají vlastní interní normy a pravidla, která jsou přijata mezi členy. Tyto normy a pravidla určují jednání členů v opakujících se situacích a vedou tak k předvídatelnosti chování. Mezinárodní organizace se navenek vyznačují schopností autonomně vystupovat vůči svému okolí, tedy i vůči státům a jejich zástupcům (Rittberger 1995: 26–27). Další možný pohled na mezinárodní organizace nabízí anglický politolog Clive Archer, který je definuje jako „formální kontinuální strukturu založenou na základě dohody mezi členy, vládními či nevládními zástupci, z minimálně dvou suverénních států s cílem dosáhnout společného zájmu svých členů. Uskupení, která jsou vytvořena za účelem zisku, jsou vyloučena z definice.“ (Archer 2001: 33–34). V uvedené definici Archer odlišuje nadnárodní korporace, protože jejich hlavním cílem je právě dosažení profitu. S odlišným přístupem přišel australský politolog Anthony Judge, který pro Ročenku mezinárodních organizací (UIA) stanovil 8 kritérií společných pro mezinárodní organizace.

1. cíle organizace musí být mezinárodního charakteru a činnost musí být prováděna minimálně ve třech státech
2. kolektivní nebo individuální členství s plnými hlasovacími právy
3. stanovy organizace musí zaručovat právo pravidelně volit výkonné orgány a zastupitelstvo
4. princip pravidelné rotace podle národnosti u nejvyšších představitelů
5. minimálně tři členové musí finančně přispívat do rozpočtu bez toho, aby za příspěvky získali výhody



6. schopnost samostatné existence v mezinárodním systému
7. záznamy aktivit musí být veřejně dostupné
8. negativní kritéria – nezáleží na velikosti, ideologii, poli působnosti, umístění hlavního sídla (Ročenka mezinárodních organizací 1978).

Problémem uvedených kritérií je jejich přílišná všeobecnost. Některé charakteristiky jsou nejasné a nastává tak problém při následném použití.

## 1. 2. Klasifikace

Obvykle je klasifikace prováděna podle tří kritérií: podle rozsahu členství, podle cílů a pole působnosti a podle typu členství. Klasifikace podle rozsahu členství rozděluje organizace na regionální a univerzální. Členství v regionální organizaci je téměř vždy limitováno geografickou polohou potencionálního člena. Příkladem tohoto typu může být Evropská unie, Africká unie nebo Organizace amerických států. Omezení pro vstup do organizace může být i ekonomické (OPEC), kulturní (UNESCO) a jiné (Rittberger 1995: 30). Stejně tak i ambice dané organizace jsou limitovány a jsou vázány na daný region (Archer 2001: 45). Druhým typem je organizace universální, resp. s nelimitovaným členstvím. Tato organizace má široký geografický záběr a členství mohou získat téměř všechny státy (Waisová 2003: 101; Archer 2001: 45). Typickým příkladem této organizace je Organizace spojených národů a mnoho jejich specializovaných agentur. Rozdělení organizací podle jejich cílů a pole působnosti je pravděpodobně nejběžnějším způsobem klasifikace. Jednoduše se tak dostaneme do samotné podstaty existence. Základní cíle jsou většinou stanoveny v zakládajícím dokumentu. Ty mohou být stanoveny všeobecně, jako je to v Chartě OSN, nebo mohou být specifikovány jednotlivé oblasti – ekonomické (Světová banka), bezpečnost (NATO), environmentální (Greenpeace) a jiné (Archer 2001: 50–51).

Chceme-li klasifikovat mezinárodní organizace podle typu členství, nejčastěji se dělí na mezinárodní vládní organizace (IGO) a mezinárodní nevládní organizace (NGO). Do této kategorie můžeme ještě zařadit hybridní organizace, transvládní organizace a mnohonárodní korporace (Waisová 2003: 87). IGOs jsou organizace, jejichž členy jsou státy. Jsou vytvořeny za účelem zvýšení politické spolupráce a komunikace. Často zde dochází k umírnění jednotlivých členských států. NGOs jsou společnosti vytvořené jednotlivci. Převážně se snaží upozorňovat na témata, které jsou

mimo vládní rámec (Berg 2009: 107). Tím se snaží zahájit veřejnou debatu na toto téma a nepřímo tak mohou ovlivnit směřování politické elity.

### 1. 3. Funkce

Mezinárodní organizace plní mnoho funkcí v mezinárodním prostředí. Svoji činností mohou ovlivnit procesy, které probíhají v mezinárodním prostředí. K základním funkcím všech mezinárodních organizací patří sběr informací a dat v dané oblasti zájmu a jejich následná distribuce. Především NGOs jsou zdrojem odborných informací, a to jak dalším organizacím, tak i vládám. To je obzvlášť užitečné, pokud dotyčná vláda má nedostatečné odborné informace v dané oblasti. Dále mohou NGOs poskytovat technické a jiné formy pomoci vládám, a to může být obzvlášť důležité, pokud jsou ostatní vlády z politických důvodů vyloučeny z pomoci (Skjelsbaek 1975). Důležitou roli hrají při artikulaci a agregaci zájmů svých členů. Jejich činnost je podobná činnosti různých zájmových skupin na vnitrostátní úrovni. Jediným rozdílem je, že v mezinárodním prostředí neexistuje žádná nadřazená organizace, která by mohla činnosti řídit a případně sankciovat. Agregáční funkce je významná především pro malé státy, především pokud je hlasování založeno na principu jeden stát – jeden hlas (Waisová 2003: 105–106).

Mezinárodní organizace také přispívají k vytváření norem a jejich dodržování. Normativní činnost je jedna z nejstarších funkcí<sup>1</sup>. Cílem je šíření hodnot, zajištění loajálnosti členů vůči daným hodnotám a následné stanovení pravidel. V tomto ohledu se nejvíce prosazuje Organizace spojených národů, která vytvořila mnoho univerzálních norem pro chování a jednání v mezinárodním systému (Waisová 2003: 107). Operační aktivity jsou výsledkem předchozích funkcí. Organizace přenesou do praxe dohodnuté závazky a vytvoří agendu konkrétních politik nebo programů. Příkladem může být agenda OSN Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs), která vzešla z tzv. Summitu tisíciletí v roce 2000. Členské státy se zavázaly k osmi konkrétním cílům rozvoje<sup>2</sup> (Rozvojovka.cz). Neposlední důležitou funkcí mezinárodních organizací je prevence

---

<sup>1</sup> Jedná se např. o schválení Ženevských konvencí v roce 1864. Na této mezinárodní konferenci, pořádané Mezinárodním výborem Červeného kříže, došlo ke stanovení pravidel při zacházení se zraněnými během ozbrojeného konfliktu (Švejnoha 2006: 22).

<sup>2</sup> Stanovené cíle měly být dosaženy ke konci roku 2015. Na tento projekt později navázala nová agenda Cílů udržitelného rozvoje (SDGs).

konfliktů<sup>3</sup>. Cílem je „zabránit vzniku sporů, případně se je snažit řešit dříve, než přerostou do ozbrojeného konfliktu“ (OSN Mír a bezpečnost). Využívá metody mediace, usmiřování nebo zprostředkování a součástí mohou být např. mírové konference nebo vyslání zvláštních vyslanců.

---

<sup>3</sup> V současných letech se upouští od označení preventivní diplomacie, protože tento pojem je příliš úzce vymezen a neodpovídá požadavkům na prevenci řešení konfliktů. Prevence zahrnuje také intervence, rozvojovou činnost nebo vytváření a prosazování mezinárodních norem (Waisová 2005: 64–65).

## 2. Prevence konfliktů

### 2. 1. Prevence konfliktů

Po dlouhou dobu byly státy hlavními aktéry v mezinárodním prostředí. Představovaly samostatné a nezávislé jednotky, a nebyla zde žádná nadřazená instituce, která by mohla řešit mezistátní ani vnitrostátní konflikty. Na začátku 19. století se mezinárodní vztahy postupně institucionalizovaly<sup>4</sup> a také se začal měnit přístup k řešení konfliktů. Změna přišla s první světovou válkou. Mezi politickou elitou nastala debata o možnostech prevence podobného konfliktu. Hlavním nástrojem se měla stát Společnost národů. Poskytovala různé nástroje pro řešení konfliktů jako např. vyslání vyšetřovací mise, arbitráž nebo uvalení sankcí (Waisová 2005: 18–19). Bohužel se tato organizace ukázala jako neefektivní, bez potenciálu zabránit konfliktům. Tento ne zcela úspěšný projekt připravil půdu pro Organizaci spojených národů, která řešení konfliktů ve svém zakládajícím dokumentu identifikovala jako jednu z priorit. V Chartě OSN si vytyčila za cíl *„udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru“* (Charta OSN, kapitola I, článek I). Instituce OSN od té doby vytváří institucionální rámec pro řešení konfliktů. Další změna nastala po skončení studené války. Do té doby probíhala většina konfliktů mezi státy, ale po rozpadu bipolarity došlo k velkému nárůstu vnitrostátních konfliktů. Mezi aktéry vzniká asymetrie a klasická diplomacie narazila na svá omezení (Mason 2007: 6). Dosavadní principy a způsoby se nedaly efektivně použít, zvláště když se jednalo o nové, často nestátní aktéry.

Řešení konfliktů radíme jako podobor výzkumu mezinárodních vztahů. Přístup je multidimenzionální s dalekým přesahem. Zasahuje i do dalších disciplín jako jsou politologie, psychologie, rozvojová studia nebo ekonomie (Waisová 2003: 13). Znalosti ostatních oborů pomohou lépe odhadnout budoucí vývoj situace. Samotný konflikt je přirozenou součástí lidských vztahů a některé konflikty nepotřebují preventivní zásah. Ten je nutný pokud by se situace mohla vyostřit do ozbrojeného konfliktu. Zabránění eskalaci konfliktu je efektivnější a méně nákladné než usměrnit krizi, která eskalovala do ozbrojeného konfliktu. Prevencí konfliktu se rozumí snaha zabránit eskalaci

---

<sup>4</sup> Na Vídeňském kongresu v roce 1815 došlo k přijetí jednotné klasifikace diplomatických zástupců (Veselý 2011: 113).

problémů, neočekává se vyřešení podstaty problému. Hlavní myšlenka je jednoduchá: sledováním varovných signálů, rozvíjením agendy pro včasné jednání, prováděním konkrétních opatření a udržováním kolektivních akcí se sníží šance na utrpení a agresi (Wallensteen 2002: 271).

V praxi rozlišujeme dva přístupy k prevenci konfliktu. První přístup můžeme označit jako přímou prevenci<sup>5</sup>. Zaměřuje se především na technické kroky, které mají usměrňovat agresi v krátkodobém období. Využívá se, když jsou známi aktéři konfliktu a dochází k násilným střetnutím, ale násilí není dominantním projevem problému (Wallensteen 2002: 271). Je to nebezpečná fáze, kdy hrozí potenciální eskalace konfliktu a existuje tedy potřeba jednat. Vystupuje zde třetí strana, která není přímo napojena na sporný zájem primárních aktérů (Wallensteen, Möller 2003: 6). Hlavním cílem není odstranit problém jako takový, hlavní je zabránit eskalaci násilí.

Druhým přístupem je strukturální prevence<sup>6</sup>. Zde se již zaměřuje na dlouhodobé aktivity. Cílem je vytvořit změny, které v budoucnosti nedovolí vzniknout podobnému problému. Tento přístup se zaměřuje na kořeny konfliktu a na snahu ovlivnit neslučitelnost zájmů mezi aktéry (Wallensteen, Möller 2003: 6). Strukturální prevence se nezabývá prvky čisté moci, ale zahrnuje normy, hodnoty a společné zájmy. Bezkonfliktní vztah mezi jednotlivými komunitami je podporován strukturální změnou společnosti pomocí ekonomického rozvoje, budování efektivních institucí, podporou vzdělání nebo iniciativami ústavního inženýrství (sais-jhu.edu). Někteří autoři nesouhlasí se začleněním strukturální prevence jako přístupem k prevenci konfliktů. Např. Michael S. Lund považuje strukturální prevenci za velmi široký koncept, který jde velmi složitě oddělit od obecných procesů demokratizace nebo od procesů ekonomického rozvoje. Z uvedeného důvodu se také může zdát, že tento způsob prevence se nedostatečně využívá (Lund 2009: 290–293). Pod jiným názvem strukturální prevenci zajišťovala v minulosti např. Společnost národů, Evropská unie nebo NATO.

---

<sup>5</sup> Někdy také označována jako lehká prevence – light prevention (Miall 2004) nebo operační prevence – operational prevention (Cordell, Wolff 2010).

<sup>6</sup> Používá se také označení hluboká prevence – deep prevention (Lund 2009).

## 2. 2. Mediacie

Součástí prevence konfliktů je metoda mediace, která se řadí mezi prvky přímé prevence. Mediacie je založena na snaze pomoci oponentům urovnat rozdíly bez toho, aby se uchýlili k násilí (All 2008: 480). Tento způsob řešení konfliktů není fenoménem současných mezinárodních vztahů. Součástí diplomacie je již od založení státního systému v roce 1648 (Zartman, Touval 2008: 437). Během let 1918–2001 byla mediace využita v přibližně 30 % případech prevence konfliktů. Pokud se zaměříme pouze na období po skončení studené války, zjistíme, že téměř 46 % všech konfliktů bylo řešeno prostřednictvím mediace (Mason 2007: 6). Metoda mediace a vyjednávání není vhodná pro všechny typy konfliktů. Pokud jeden aktér požaduje zničení protistrany, mediace je zcela nevhodná, protože tu není prostor k diskuzi a potencionálnímu konsenzu (Zartman, Touval 2008: 438). Významnost mediace jako způsob řešení konfliktů v současnosti stoupá. Je to také dáno skutečností, že mediace je relativně nízko nákladná, hlavně v porovnání s vojenskými zásahy, prováděnými po eskalaci konfliktu a vypuknutí násilí.

Mediaci můžeme obecně definovat jako *„zásah do jednání nebo do konfliktu přijatelné třetí strany, která má omezenou nebo žádnou rozhodovací pravomoc, ale která pomáhá zúčastněným stranám dobrovolně dosáhnout vzájemně přijatelného řešení sporných otázek. Vedle řešení zásadních otázek může mediace také vytvářet nebo posilovat vztahy důvěry a respektu mezi stranami, nebo ukončit vztahy způsobem, který minimalizuje náklady a psychologické škody“* (Moore 2003: 15). Je to tedy určitá forma intervence za použití třetí strany, která je nezávislá na přímých aktérech konfliktu. Aby proces vyjednávání mohl vůbec začít, role mediátora musí být přijata pro obě protistrany. Mediátoři se často nejdříve setkávají s odmítnutím. Jejich prvním krokem je tedy pokusit se přesvědčit strany, že jejich zapojení do konfliktu je jednak logické a má pro ně smysl, ale také jsou jejich služby pro ně výhodné (Zartman, Touval 2008: 438). Třetí strana pomáhá zapojeným aktérům najít řešení, které nemohli sami najít. Celý proces mediace je založen na dobrovolnosti. Je to odlišný proces např. od arbitráže, která si prakticky řešení vynutí na úkor stran konfliktu. V arbitráži se využívají soudní procedury a vydávají se rozhodnutí, ke kterým se aktéři konfliktu dopředu zavázali (Zartman, Touval 2008: 437). Mediacie také pomáhá k zlepšení vztahů mezi protistranami. Logická úvaha je tu taková, že konfliktní strany formují své postoje a své požadavky jako reakci na to, jak vnímají pozici toho druhého. Problém je, že tito aktéři

se často ani nesetkali (Mason 2007: 7). Jakmile začne vyjednávání, naskytne se oběma stranám možnost přehodnotit své požadavky s ohledem na vzájemně přijatelné možnosti. V této části vyjednávání mediátor ulehčuje komunikaci a strukturuje proces jednání. Mediátor nutí strany zaměřit jejich pozornost na to, kolik je to bude stát, když budou pokračovat v konfliktu, a naopak jaké výhody jim přinese dojednaná dohoda (Aall 2008:480).

V posledních třech dekadách se nevládní organizace snažily více začlenit do procesu řešení konfliktů a jejich prevence, ale také zapojit se do operací na udržení míru (Branco 2011: 78). Nejčastěji se NGOs zapojují jako nezávislé třetí strany do procesu mediace. Nastupují na místa, kde tradiční způsoby vyjednávání nejsou efektivní. Státy nejsou vždy ochotny zapojit se do snah o udržení míru a někdy se ani zapojit nemohou. Výhodou NGOs je jejich nezávislost a nevládní status (Aall 2001: 368). Protože většina konfliktů má alespoň trochu politickou povahu, je právě jejich odluka od vládnoucí elity považována za pozitivum. Nevládní organizace, které se zapojují jako mediátoři jsou různé, liší se velikostí, zdroji, způsobilostí, flexibilitou atd. Rozhodně však nejsou bezmocné. Způsoby jakým uplatňují svoji moc, jsou podobné těm, které využívají silné a respektované instituce k udržení míru (Aall 2008: 477–478). Na rozdíl od nich ale nemůžou nabídnout legitimitu, jako je to v organizacích typu OSN. Nevládní organizace mají velký potenciál rozvíjet spektrum přístupů k řešení současných konfliktů. Poskytují odborné znalosti, flexibilitu a jsou v přímém kontaktu s daným regionem nebo komunitou (Chigas 2008: 553). Organizace mají závazky vůči komunitě a jsou přímo propojeny s občanskou společností, ale hlavně jsou propojeny s obyčejnými lidmi napříč společnostmi. Právě tento specifický vztah ukazuje potenciál NGOs získat si své místo v oblasti řešení konfliktů.

Nevládní organizace čelí výzvam, které ztěžují jejich činnost jako nezávislé třetí strany. Na poli mediace se vyskytuje velké množství organizací a každá z nich má vlastní, často odlišnou agendu (Lanz, Sguaitamatti, Siegfried 2009: 8). Existuje velké množství potenciálních mediátorů, kteří se snaží do procesu zapojit. Dochází k soupeření mezi organizacemi o přístup k protistranám. Přílišná konkurence může být vedena způsobem, který by mohl dosavadní progres ve vyjednávání poškodit<sup>7</sup>. Přílišný

---

<sup>7</sup> Protistrany konfliktu mohou být v pokušení měnit mediátora, když jsou nespokojeni s tím, jak vyjednávání postupuje nebo kam směřuje. To brání dalšímu vyjednávání a přispívá k další fragmentaci protistran (Lanz, Sguaitamatti, Siegfried 2009: 8).

počet podobných organizací také znamená, že finanční příspěvky z dalších mezivládních organizací či OSN se rozdělují mezi více příjemců (Chigas 2008: 553). Dalším faktem, který je často vytýkán NGOs, je jejich nedostatečná odpovědnost<sup>8</sup> - *accountability* (Chigas 2008: 553). V podstatě to znamená, aby organizace byla odpovědnou třetí stranou. Odkazuje to na povinnosti organizace vyčíslit své činnosti, přijmout za ně odpovědnost a zveřejnit výsledky své činnosti transparentním způsobem (Fundsformgos.org). Zahrnuje to řízení lidských zdrojů, finanční postupy, strukturu řízení a další. NGOs mají odpovědnost vůči dárcům, projektovým partnerům, veřejnosti a místním komunitám, partnerům a lidem, které zastupují nebo k těm, které reprezentují (Fundsformgos.org; Interaction.org). Organizace s vysokým stupněm odpovědnosti a důvěryhodnosti mají zvýhodněné postavení. Mají větší pravděpodobnost získat více zdrojů (finančních, lidských), více přitahují dárcce a sponzory a mají jistý stupeň atraktivity pro spolupráci. Mezi další překážky patří nedostatky ve strategickém uvažování a ve vytváření efektivních programů, omezené zkušenosti a kompetence v oblasti humanitární, rozvoje nebo řešení konfliktů. NGOs rychle vstoupily od oblastí, které podle Diany Chigas a dalších, nejsou „*oblasti pro amatéry*“ (Chigas 2008: 555). Některá omezení vychází přímo z podstaty toho, co může NGO dělat.

---

<sup>8</sup> Nedostatek odpovědnosti není problémem pouze NGOs, ale týká se většiny mediátorů, včetně státu a mezivládních organizací.



### 3. Nevládní organizace v kontextu Palestiny

#### 3. 1. Mezinárodní nevládní organizace

Mezinárodní nevládní organizace (non-governmental organisation – NGO<sup>9</sup>) zahrnují širokou škálu nejrůznějších uskupení a patří do skupiny organizací občanské společnosti. Tvoří tzv. třetí sektor společnosti, kde první sektor představuje vláda a druhý sektor tržní prostředí (Elbayar 2005: 3). Kromě NGOs sem můžeme sem zařadit nejrůznější charitativní nadace, sportovní kluby, dobrovolnické spolky, organizace na ochranu životního prostředí, lidských práv a mnoho dalších. Pojem mezinárodní nevládní organizace byl poprvé představen v článku 71 Charty OSN při jejím založení v roce 1945 (Charta OSN, kapitola X, článek 71). Neexistuje formální definice nevládních organizací, a NGOs jsou tak charakterizovány jako soukromé, neziskové, samosprávné organizace, do kterých mohou jednotlivci dobrovolně vstoupit nebo je mohou dobrovolně podporovat (Elbayar 2005: 3). Důležitým charakteristickým bodem je, že tyto organizace jsou obecně nezávislé na vládě a mají humanitární nebo kooperativní charakter. Nepodléhají kontrole jak ze strany vlády, tak ani ze strany mezinárodních organizací (WANGO Handbook). Světová banka charakterizuje NGOs jako „*soukromé společnosti, jejichž činností se snaží zmírnit utrpení, prosazovat zájmy chudých, chránit životní prostředí, poskytovat základní sociální služby nebo se zasazují o komunitní rozvoj*“ (Gibbs, Fumo, Kuby 1999: 22).

Většina NGOs jsou vysoce specializovány a orientovány na určité odvětví společnosti, které je vymezeno v zakládajícím dokumentu. Mezi nejznámější nevládní organizace patří Lékaři bez hranic, Amnesty International, Mezinárodní olympijský výbor, Greenpeace nebo Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Největší nárůst nevládních organizací nastal po rozpadu bipolárního uspořádání systému. V této době došlo nejen k růstu počtu jednotlivých organizací, ale také k růstu jejich členů. Např. Greenpeace měla v roce 1983 přibližně 1,5 milionů členů, o necelých deset let v roce 1991 se její členská základna rozšířila na necelých 7 milionů členů (Strange 1996: 94).

---

<sup>9</sup> V současné odborné sféře se také používá zkratka INGO – international non-governmental organisation, aby se zdůraznil mezinárodní přesah. V mezinárodním systému se používá označení NGO, aby se předešlo vymezení mezinárodních a národních organizací. Pojem NGO se omezuje na neziskové, nevládní organizace (Skjelsbaek 1975).

NGOs v Palestině se musí vypořádat s odlišnými překážkami než v ostatních zemích. Při práci s jednotlivými definicemi musíme mít stále na paměti, že organizace pracují v obtížném prostředí. Západní definice a celé porozumění konceptu nevládní organizace se často nedají jednoduše aplikovat, ale musíme zohlednit zvláštní atributy. Typicky se NGOs nachází ve sféře občanské společnosti. Jsou odděleny jak od vlády centrální, tak od lokálních veřejnoprávních subjektů. V případě Palestiny plnily ještě jinou, zásadní funkci, která zcela neodpovídá definici NGO. Tyto organizace představovaly náhradu vládních orgánů. Byla potřeba zajistit infrastrukturu v oblastech jako zdravotnictví, zemědělství, průmysl nebo vzdělání. Úlohu na sebe vzaly nevládní organizace, které zajišťovaly základní potřeby pro obyvatele a úspěšně vybudovaly sociální infrastrukturu, která organizovala většinu společnosti (Jarrar 2005). Kromě své typické funkce, upozorňovat na svou práci a cíle, poskytovaly NGOs ještě služby v sektorech, které byly zanedbány ze strany vlády. Dalším odlišným faktorem je provázanost NGOs s politickými stranami. V 70. letech 20. století se lidé začali zapojovat do masových hnutí s cílem zlepšit životní podmínky pro obyvatelstvo, které bylo sužováno okupací. Hnutí, která se časem stala základem pro vznik NGOs, byla založena politickými stranami, a proto odrážela různé ideologie v rámci palestinské společnosti. Většina organizací z té doby byla spojena s Organizací pro osvobození Palestiny (PLO) nebo s Komunistickou stranou (Jensen 2005: 2). Nevládní organizace zde představovaly více než občanská sdružení. Měly posilnit palestinský lid a jeho občanskou společnost jako celek.

### 3. 2. NGO sektor v Palestině

Nevládní organizace mají v Palestině důležité postavení. Představují formu masového odporu proti okupaci a poskytují podporu, pomoc a ostatní služby, které není vláda schopna zajistit. Ještě pár let po vzniku Palestinské autority (PA) poskytovaly Palestinské nevládní organizace (PNGO) většinu služeb, které jinak zajišťuje vláda (Sullivan 1996: 93). Nevládní organizace vznikaly v nestátním prostředí, a tak pracovaly v určitém politickém vakuu. Většina nevládních organizací má své kořeny spojeny s masovou mobilizací PLO nebo s národně orientovaným rozpoložením společnosti, které vzniklo jako důsledek dohody z Camp Davidu na konci 70. let 20. století (Hammami 2000: 16). PLO nadále rozvíjela občanskou společnost a zastřešila pod sebe nejružnější asociace, výbory, charity a nevládní organizace (Salem 2012).

Účinnost a významnost organizací spojených s PLO začala upadat na začátku 90. let 20. století. Místo nich nastoupily NGOs, které se primárně zaměřily na práci s místní komunitou a s obyčejnými, řadovými občany. Významným přelomem bylo přijetí Mírových dohod z Osla. Od té doby došlo na území Palestiny k mnoha sociálním, kulturním a institucionálním změnám. Změny byly důsledkem mírových dohod, kde došlo k založení palestinské samosprávy (PA), novému vymezení oficiálních palestinsko-izraelských vztahů a zapojení mezinárodních dárců do systému (Dana 2013). Páteří systému se stala síť Palestinských nevládních organizací – PNGO. Vznikla v září 1993 jako reakce na schválení dohod z Osla. Cílem organizace je posílit postavení NGOs, protože „*přispívají k rozvoji občanské společnosti a prosazují principy demokracie, sociální spravedlnosti a dodržování lidských práv*“ (pngo.org). V současné době PNGO zahrnuje 135 organizací v oblasti Západního břehu Jordánu a pásma Gazy (pngo.org). Členem se může stát každá organizace, pokud splní určitá kritéria. Úkolem je koordinovat členské organizace za účelem vyšší efektivity. Jednotlivé členské organizace si jsou rovné, žádná nemá vyšší autoritu. PNGO má velice silnou lobbistickou skupinu, kterou úspěšně využilo při projednávání návrhu zákona o NGO.

V současnosti se také snáší vlna kritiky vůči samotným NGOs a jejich činnosti. NGOs je vyčítána postupná proměna jejich původně národní agendy na agendu dárcovskou, globální (Dana 2013). Před dohodami z Osla masová hnutí úzce spolupracovala s širokým spektrem společnosti a také s politickými stranami. Přímá spolupráce s obyvatelstvem jim umožnila poměrně rychle vytvořit efektivní agendy. Problémy nebyly řešeny izolovaně, ale jako součást komplexní situace. Proto se stále více oddalovaly od pouhé humanitární pomoci (Dana 2013). S nástupem zahraničních dárců se agenda proměnila na více globalizovanou. Postupně narůstala tendence upřednostňovat globální řešení problémů, bez ohledu na specifické charakteristiky daného prostředí. I když sponzoři mají vlastní agendu, svoji pomoc často poskytují organizacím, se kterými mají cíle shodné, nebo alespoň podobné (Jensen 2005: 17). Stejně tak si NGO provádí průzkum o potenciálních sponzorech, než oficiálně přijme nabídku. Ale nemůžeme říct, že priority dárců zhoršily schopnost NGOs tvořit plány, odpovídající palestinským specifikům (Azzam 2014). Ve skutečnosti sponzoři nemají moc možností, jak zasahovat do činnosti NGO<sup>10</sup>. Pokud se stanou příliš aktivní a

---

<sup>10</sup> Zásahem do činnosti NGO mohou provést skrze smlouvu o spolupráci. Např. USAID má ve smlouvě dodatek, že organizace nesmí poskytnout podporu žádné osobě či organizaci, která je napojena na teroristickou činnost (Jensen 2005: 17).

ambiciózní, jsou označeny za toho, kdo vlastně organizace vnitřně omezuje. Dále jsou NGOs kritizovány, že se postupně vzdalují od nejnižších sociálních vrstev obyvatelstva. Bylo to způsobeno postupnou profesionalizací NGOs, ale také nástupem NGO elit. Tyto elity jsou často odtrženy od reality a znemožňují tak tvorbu efektivních programů (Salem 2012; Dana 2013). To vše vede k odcizení organizací od obyvatelstva. Podle průzkumu FAFO přibližně 59 % obyvatel nedůvěřuje nevládním organizacím (Dana 2013). Kritici už ale nedodávají, že v období 2005–2010 došlo k celkovému poklesu důvěry vůči všem institucím. Negativní trend byl zvrácen v roce 2011, kdy 41 % obyvatel vyjádřilo důvěru vůči palestinským NGOs (Tiltneš et al. 2011: 19). Důvěra v NGOs je důležitá pro jejich činnost a musí být upevňována skrze silné kontakty s místními komunitami. V opačném případě efektivita a úspěšnost nebude dosahovat uspokojující úrovně.

### 3. 3. Vztah NGOs k Palestinské autoritě

V porovnání s jinými arabskými státy, Palestina představuje výjimečný případ. Neobvyklý historický vývoj se ukázal příznivým pro rozvoj živé a aktivní občanské společnosti, jak v regionálních tak globálních standardech (Elbayar 2005: 21). Legislativní podmínky a omezení ze strany vládních institucí jsou relativně dobré, pokud bychom je srovnaly s ostatními státy Arabského poloostrova.

Vztah mezi palestinskými NGOs a Palestinskou autoritou nebyl vždy přímočarý a jednoduchý. Vznik PA způsobil značné množství změn, kterým se organizace musely přizpůsobit. Prvním problémem bylo dárcovské financování a jeho priority. Jelikož NGOs jsou závislé na zahraničních financích, nastala zcela oprávněná obava o možný odklon peněžních zdrojů ve prospěch nově vznikajícímu vládnímu sektoru (Sullivan 1996: 94). Tato obava naplněna nebyla, i když velká část finanční pomoci směřovala do nového vládního sektoru. Nevládní sektor si přesto zachoval své dárce, kteří si uvědomili důležitost podpory občanské společnosti. I přesto PA obvinila NGOs, že odčerpávají finanční dotace do nevládního sektoru. Aby zdiskreditovali nevládní organizace a přilákali si další sponzory, spustila PA v červnu 1999 kampaň zaměřenou proti NGO sektoru (hrw.org). Ministr spravedlnosti zveřejnil zprávu UNSCO s údaji o finančních dotacích. Uvedl, že nevládní sektor získal skoro pětkrát více finančních zdrojů než vládní struktura. Avšak ignoroval, že značný podíl financí získává vládnoucí

sektor nepřímo, skrze instituce PA. Zpočátku velká část pomoci směřovala do obnovení institucionálního systému, který byl po dlouhou dobu zanedbáván (Hammami, Hilal, Tamari 2001: 3). Celý spor ale odhalil hlubší problém. Ukázalo se, že na NGOs je nahlíženo jako na „*ekonomicky privilegovaný sektor*“ (Hammami 2000: 16), který se obohacuje na úkor chudého obyvatelstva. Je důležité dodat, že díky závislosti na zahraničním financování, je mzdová úroveň zaměstnanců velmi vysoká v kontextu dané oblasti a že NGOs jsou stále více odpovědné svým dárcům.

Dalším zdrojem napětí se stala otázka kompetencí a práva PA zasahovat do sektoru nevládních organizací (Endresen, Schou, Stadig 2000: 7–8). Před podepsáním dohod z Osla mohly NGOs pracovat relativně bez omezení a mohli využívat zdroje od regionálních i od mezinárodních sponzorů jako např. Světová banka nebo bohatší arabské státy. Přístup k NGOs v Palestině se výrazně odlišoval od ostatních států na středním východě<sup>11</sup>. Od nástupu PA docházelo ke konfrontacím, PA se snažila omezovat a kontrolovat NGO sektor a NGOs se zase snažil tyto snahy překazit (Hammami 2000: 17). První návrh zákona o NGO, který byl představen v roce 1955, se nenesetkal s kladným přijetím. Byl kritizován ze strany NGOs ale i ze strany finančních dárců (Endresen, Schou, Stadig 2000: 27). Návrh zákona prosazoval takovou úroveň omezení činnosti NGOs, že byla označena za „*nadměrnou, destruktivní a nevhodnou*“ (Palestinian Center for Human Rights 1995). Podobnou míru restriktce můžeme nalézt v Egyptě nebo v Jordánsku. Reakce ze strany PNGO byla okamžitá a velice dobře koordinovaná. PNGO využili své konexe a přiměli většinu dárcovských států a organizací, aby vyvíjeli nátlak na PA (icnl.org). Vysoce organizovaná a efektivní kampaň přiměla prezidenta Arafata k odložení schválení návrhu a došlo k jeho úpravě do druhého znění, které bylo mnohem přívětivější k NGOs. Z uvedeného konfliktu je vidět, že PA vidí palestinské organizace spíše jako protivníka než partnera, který může pomoci při dalším rozvoji společnosti. Zákon 1/2000 o NGO – The Law of Charitable Associations and Community Organisations – byl přijat v květnu roku 1999. Bylo to považováno za vítězství NGO sektoru, protože uvedený zákon byl vytvořen v relativně demokratickém duchu a ponechával velkou míru nezávislosti na vládě, než je v arabských státech zvykem (Salem 2012).

---

<sup>11</sup> Přístup k NGOs v arabských státech není homogenní a liší se mezi jednotlivými zeměmi. Např. v Egyptě je více než 16 000 registrovaných NGOs, navzdory relativně restriktivnímu nastavení. Naopak v Saudské Arabii, jsou zakázány skoro veškeré formy soukromých organizací (Elbayar 2005: 3).

Následujícím pokusem PA o kontrolu NGOs byla snaha převést jejich správu pod dohled ministerstva, které by mělo kontrolní pravomoc (Palestinian Center for Human Rights 1995). Debata se vedla hlavně nad otázkou, které ministerstvo bude danou činnost vykonávat. NGO sektor, jehož lobbistické skupiny de facto vytvořily druhé znění zákona o NGO, prosazoval ministerstvo spravedlnosti, PA preferovala ministerstvo vnitra (Efrat 2000). I když je ministerstvo vnitra napojeno na prezidenta a jeho ozbrojené složky, NGO sektor byl ochoten ustoupit výměnou za určité podmínky<sup>12</sup>. V reakci na přijetí zákona o NGO vytvořil prezident Arafat speciální ministerstvo pro NGO, které bylo přijato poněkud neochotně se stany NGO sektoru (Brown 2003: 158). V současné době ministerstvo nefunguje jako součást vlády, i když je stále uvedeno na seznamu vládních institucí PA. Registrace a správa nevládních organizací nadále spadá do kompetencí ministerstva vnitra.

---

<sup>12</sup> Ministerstvo vnitra mělo pouze provádět registraci NGOs, nedostalo však pravomoc vydávat povolení a rozhodovat tak, které organizace mohou být aktivní na daném území (Endresen, Schou, Stadig 2000: 27; Elbayar 2005: 22).

#### 4. NGO jako mediátor v řešení konfliktů

V této kapitole se zaměřím na dva vybrané případy mediace, kdy NGO působila jako nezávislá třetí strana.

##### 4. 1. Fatah a Hamas – transfer pacientů do Izraele

Jedna z významných mediací ze strany PNGO proběhla na jaře 2009. Ke konfliktu došlo mezi dvěma hlavními subjekty palestinské politiky – Fatah a Hamas. V minulosti se předmětem konfliktu stával odpor vůči Izraeli, ale postupem času se centrem konfliktu stala domácí politické scéna. Boj o moc tu probíhal převážně mezi dvěma hlavními stranami Fatahem a Hamásem.

Fatah je hlavní palestinská politická strana, která byla založena v 50. letech 20. století Jásirem Arafatem. Z počátku strana podporovala ozbrojený konflikt proti Izraeli, za účelem vzniku suverénního Palestinského státu. Později ale Izrael uznala a účastnila se vyjednávání mírových dohod z Osla (bbc.com). Současná politická strana v minulosti využívala násilné akce a nikdy se zcela neodpoutala od své minulosti. Na rozdíl od svého oponenta, hnutí Hamás, nikdy nebyla označena jako teroristická skupina. Hamás je islamistické politické hnutí, které vzniklo v roce 1987 jako odnož egyptské organizace Muslimských bratří. Mezi priority hnutí patří osvobození Palestiny skrze svatou válku vůči Izraeli a vytvoření nezávislého státu s islámskou občanskou společností (Mishal, Sela 2000). Hnutí Hamás je hlavní opoziční stranou Fatahu.

Počátek konfliktu mezi těmito stranami nalezneme již v roce 1993 při podepsání dohod z Osla. Jednání s Izraelem se zúčastnil právě Fatah, a došlo zde k urovnání vztahů mezi těmito stranami. Také to vedlo k vytvoření Palestinské autority, palestinské státní správy. Zatím co Fatah byl chválen za podporu mírového soužití, Hamás vystupoval proti dohodám, které přirovnal k znesvěcení (Schanzer 2008: 40). Nadále pokračoval v útocích proti Izraeli, což vedlo dalšímu tlaku z mezinárodního prostředí na Fatah, které požadovalo, aby Hamás byl prohlášen za nelegální. Napětí a boj o moc mezi Fatahem a Hamásem se nadále stupňovalo. Nakonec to vedlo k rozpadu PA na dvě části a k de facto k vytvoření dvou politických systémů (Brown 2010: 35). Od roku 2007 Fatah kontroloval Západní břeh Jordánu a pásmo Gazy náleželo pod správu hnutí Hamás. Konflikt mezi stranami zasáhl i civilní obyvatelstvo, neboť to přímo ovlivnilo

dostupnost a kvalitu lékařské péče. Do řešení problému se od začátku zapojilo Palestinské centrum pro lidská práva (PCHR). K vyostření situace došlo na začátku roku 2009, kdy PA v Ramallahu, tedy Fatah, zrušil finanční pokrytí lékařských výdajů pro palestinské pacienty v izraelských nemocnicích. PCHR společně s dalšími nevládními organizacemi rychle podnikla první kroky. Skupina organizací protestovala „*proti využití pacientů jako politického nástroje*“ (PHCR 2009a). Zrušení financování léčebných výloh se týkalo chronicky nemocných pacientů i těch, kteří potřebovali zdravotní péči na vyšší úrovni, než je v dané oblasti poskytována. Mnoho pacientů muselo přerušit léčbu, bez možnosti alternativy. PHCR a organizace na ochranu lidských práv začaly jednat. Vyzvaly izraelskou vládu, aby jako okupační mocnost zajistila dostupnou a kvalitní zdravotní péči pro všechny palestinské obyvatele. Zároveň apelovala na PA, aby obnovila financování lékařské péče. Vláda může rozhodnout o místě léčby, „*nesmí ale porušit základní práva pacienta na ošetření*“ (PHCR 2009a). Omezování přístupu ke zdravotní péči je hrubé porušení lidských práv. Bohužel požadovaný výsledek se nedostavil a nemocným byla stále odpírána léčba. V této fázi byl konflikt teprve na začátku. Prozatím se na strany konfliktu nevyvíjel žádný velký nátlak na změnu postojů. Pro obě protistrany bylo zatím výhodnější následovat vlastní agendu, protože jim přinášela více zisků, než kolik by jim přinesl případný kompromis. Zároveň PHCR neměla dostatečnou sílu ani důvěru, aby vyjednávání mohlo být v této fázi úspěšné.

K eskalaci došlo 22. března, kdy Hamás převzal kontrolu nad lékařským výborem, který byl jinak spravován Fatahem (PHCR 2009b). Tento výbor vydával a schvaloval všechny dokumenty potřebné pro získání zahraniční péče. Hamás tento krok odůvodnil údajnou korupcí v daném výboru (Hadid, Barzak 2009). PHCR s dalšími organizacemi protestovaly proti politizaci zdravotní péče. Vyzvaly obě protistrany k urychlenému řešení problému. Hamás byl vyzván, aby neprodleně předal kontrolu nad lékařským výborem zpět do rukou Fatahu. Požadavek na Fatah na obnovení finanční podpory na lékařské výdaje stále setrval v platnosti (PHCR 2009b). PHCR se odvolávala, že těmito kroky došlo k porušení Ženevských konvencí. V této fázi došlo k vyostření konfliktu a protistrany si začaly uvědomovat, že další podobné jednání jim už nemusí přinést prospěch. To se ukázalo jako prospěšné, protože to otevřelo brány k opravdovému vyjednávání, které přišlo o několik dní později. Po dalším neúspěšném vyjednávání svolala PNGO svoji speciální strategickou skupinu za účelem sběru dat a



informací (El-NouNou, Mellman, Shawa 2011). V tuto dobu se do řešení konfliktu zapojila i Světová zdravotnická organizace (WHO) a Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UN OCHA) a spolu s dalšími palestinskými NGOs vytvořily výbor. Společně potom 30. března vydali prohlášení, kde vyjádřili veliké obavy o stav pacientů v Palestině. NGO protistranám znovu potvrdily, že si zde neprosazují unilaterální řešení problému, ale hledají společné řešení napříč politickým spektrem (irinnews.org). Na dalším jednání vytvořily návrh na ukončení konfliktu. Návrh<sup>13</sup> byl předán palestinskému prezidentu Mahmúdu Abbásovi a obou ministrům zdravotnictví, za Fatah i Hamás (El-NouNou, Mellman, Shawa 2011). I přes rychlé a úspěšné jednání, 10 pacientů zemřelo z důvodu neposkytnutí zdravotnické péče. PCHR ve svém prohlášení vyzvala prezidenta, aby za to oba ministři zdravotnictví nesli odpovědnost (PCHR 2009c).

Už od vypuknutí krize PCHR vynakládala snahu na řešení situace. Od eskalace problému (převzetí kontroly nad lékařským výborem) PCHR zorganizovala řadu jednání s oběma protistranami. Pomáhala najít rychlé řešení, které by bylo přijatelné pro obě strany a které by zároveň pomohlo postiženým pacientům. Zpočátku však neměla dostatečnou autoritu k vyjednávání. Zlom nastal, když se k řešení konfliktu připojily prestižní mezinárodní organizace. K celému konfliktu se přivedla větší pozornost a na protistrany se začal vyvíjet větší nátlak z pozice třetích stran. Uvedené faktory přispěly k úspěšnému vyjednávání.

#### 4. 2. Izraelská osada Amona

Další mediační proces, který právě probíhá na území Palestiny, se týká izraelských osad. Jsou to sídla založená Izraelem na území, které získalo po šestidenní válce v roce 1967. V současné době existuje 131 osad na území Západním břehu Jordánu, které byly oficiálně založeny vládou. Mimo toho vzniklo ještě dalších 97 nelegálních osad, které byly založeny bez souhlasu irácké vlády a jsou tedy považovány za ilegální i podle izraelského práva (Peacenow.org.il). Založení osad na okupovaném území je z pohledu mezinárodního práva nelegální. Porušuje to článek 49 třetí Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války, který zakazuje „*nucené přesuny, jakož i deportace chráněných osob z obsazeného území na území okupační mocnosti nebo na*

---

<sup>13</sup> Více ke konečnému návrhu řešení můžeme nalézt v tiskové zprávě PCHR 51/2009 (PHCR 2009c).

*území jiné státní, ať obsazeného nebo ne“* (Ženevská úmluva, oddíl III., čl. 49). Ženevská úmluva ale dovoluje vybudování bezpečnostních základů. To používá Izrael jako odůvodnění vzniku původně polovojských osad na území Palestiny (Lesch 1977: 27). Osady se postupně přeměnily na civilní a Izrael si tak anexuje další oblasti. Také z pohledu OSN<sup>14</sup> jsou osady nelegální a představují ohrožení míru. Izrael je opakovaně vyzván k zastavení výstavby osad a ke stabilizaci situace, avšak prozatím bez velkého úspěchu. Ke snaze řešení tohoto problému se připojilo mnoho organizací, ať už palestinských, izraelských nebo mezinárodních. Zlom nastal v případě osady Amona, která vznikla v roce 1997 na Západním břehu Jordánu. Amona se řadí k nelegálnímu typu osad. Tento nelegální statut potvrdil izraelský Nejvyšší soud v roce 2014. Svě rozhodnutí zdůvodnil skutečností, že osada je vybudována na půdě, která z právního hlediska náleží palestinským vlastníkům (Aljazeera.com). Vystěhování a následná likvidace celé osady musela být provedena do 25. prosince 2016. Izraelská vláda podala žádost k Nejvyššímu soudu o prodloužení termínu o sedm měsíců. Ten ale návrh zamítl, potvrdil původní termín a představil plán vystěhování, včetně nové lokace (Lazaroff 2016). Důvodem pro zamítnutí byla také obava o nastolení precedentu. Žádosti o prodloužení by mohly chodit opakovaně a došlo by tak k zablokování situace.

Obyvatelé Amony se museli vystěhovat. Aby vystěhování nebylo úplně nepřátelské, byla obyvatelům osady nabídnuta možnost poskytnutí služeb mediace s izraelskou vládou (Ansamed.info). Cílem mediace by bylo ustanovení podmínek vystěhování a vyřešení otázky, kam přesídlit obyvatelé osady. Ti nabídku mediace odmítli a rozhodli se přijmout vládní návrh na přemístění. Příčinou nezahájení mediace bylo její načasování. Izraelský Nejvyšší soud již vydal rozhodnutí o vystěhování. Obyvatelé osady již prakticky ztratili své domovy. Další jednání s vládou nebyly z jejich pohledu zapotřebí, protože šlo pouze o konkretizaci rozhodnutí s minimálním prostorem pro úpravy. Jedna strana z konfliktu neměla důvěru v NGO sektor, že by mohl přinést efektivní výsledky. Přesídlení se ale neobešlo bez konfliktu a proměnila se do násilné konfrontace mezi obyvateli osady a bezpečnostními složkami, které byly pověřené přemístěním (Weiss 2006). Do průběhu celého procesu se významně zapojovala organizace Yesh Din. Tato organizace pracuje v lidsko-právní oblasti a snaží se zlepšit podmínky pro obyvatelé okupovaného palestinského území. Zde zastupovala

---

<sup>14</sup> Rezoluce OSN, které se zabývají tímto problémem – S/RES/446 (1979), S/RES/904 (1994), S/RES/2334 (2016), A/RES/69/92 (2014), A/RES/70/89 (2015).

palestinské vlastníky půdy, která měla být použita jako náhradní místo pro vystěhované obyvatelé Amony. Organizace pomohla vytvořit petici proti zabránění půdy pro náhradní lokaci (yesh-din.org). Návrh na zrušení rozhodnutí o využití palestinské půdy byl následně předán protistraně s vysvětlením, že poškozuje palestinské vlastníky půdy. Bohužel vyjednávání mezi stranami bylo neúspěšné, návrh nebyl přijat a potvrdil se původní plán o využití oblasti (yesh-din.org). V této situaci byla nevhodně zvolena NGO. Neměla dostatečnou sílu a respekt, aby mohla přinést požadovaný výsledek. Pokud by znovu nastala podobná situace, bylo by lepší zvolit např. organizace PNGO, které mají větší vyjednávací sílu. Otázkou ale zůstává, jak moc by byla izraelská strana ochotna vyjednávat s palestinskými organizacemi.

Problémem izraelských osad nejsou osady tvořené karavany. Mnohem větším problémem jsou osady na území Západním břehu Jordánu, které mají podobu malých měst. Některé dokonce mají vlastní nákupní centra, školní systém, synagogy (Tilley 2008: 19). To může napovědět, ohledně budoucího vývoje. Pokud osady mají vlastní infrastrukturu, je velice nepravděpodobné, že by se Izrael chystal v nejbližší době pokračovat s vysídlováním. Pokud by přesídlování pokračovalo, včasné zahájená mediace by mohla zabránit násilným střetům mezi ozbrojenými složkami a zainteresovaným obyvatelstvem. Bude ale potřeba vytvořit vztah důvěry mezi potenciálním mediátorem a protistranami konfliktu.

V současnosti se NGOs věnují mediaci velice málo. Převážně se zaměřují advokacii, při které zastupují místní komunity ve sporech proti vládě. Spoléhají se na přímé akce typu demonstrace nebo petic. Při své činnosti pomáhají nastavovat témata agendy a upozorňují na oblasti, které byly doposud upozaděny. Na této úrovni jsou palestinské NGOs velice úspěšné. Jedním ze současných úspěšných hnutí je BDS Movement<sup>15</sup>. Palestinské hnutí z roku 2005 vyzývá k nenásilnému protestu proti Izraeli, jakožto k okupující mocnosti (bdsmovement.net). Sdružuje nejrůznější organizace palestinské občanské společnosti. BDS bylo inspirováno jihoafrickým hnutím proti apartheidu, ke kterému přirovnává izraelskou okupaci. Nenásilná forma protestu zaujala i ostatní mezinárodní organizace, které jim vyjádřily podporu.

---

<sup>15</sup> Pod zkratkou BDS se skrývá boycott, divestment a sanctions – bojkot, zabavení majetku a sankce, tedy hlavní typy akcí, které využívají.

## Závěr

Nevládní organizace v Palestině mají jedinečné postavení, které je hluboce zakořeněno v palestinské společnosti. Již od svého vzniku je NGO sektor nedílnou součástí společnosti. Palestinské NGOs vznikly v politickém vakuu, který svoji činností velice rychle nahradily. Před vznikem Palestinské autonomie zajišťovaly infrastrukturu v oblastech jako vzdělání, zdravotnictví nebo zemědělství. Po přijetí dohod z Osla nastaly změny, na které musely NGOs reagovat. Klíčovým momentem byl vznik Palestinské autonomie. Ta se od začátku snažila zasahovat do činnosti NGOs a tím je omezovat. Prvním omezení přišlo v roce 1955, když PA představila návrh zákona o NGO. Do té doby bylo prostředí značně liberální a NGOs působila v prostředí s minimálními překážkami. To se snažila PA změnit a chtěla zavést přísné restriktce, které by byly podobné jako v ostatních arabských státech. Na to reagovaly organizace PNGO a společnou kampaní se jim podařilo přijetí návrhu zákona pozastavit. I přes snahy o zavedení kontroly ze strany vlády, se podařilo zachovat legislativu velice liberální. Ani další snaha o kontrolu nebyla úspěšná. PA vytvořilo nové ministerstvo pro NGO záležitosti, které mělo původně registrovat organizace a provádět nad nimi dohled. Uvedené ministerstvo v současnosti nefunguje a registrační činnost přebralo ministerstvo vnitra.

V současnosti se na nevládní organizace se také snesla vlna kritiky. Bylo jim vyčítáno odcizení od řadového obyvatelstva. Pomalé odtržení od místních komunit je nebezpečný trend. Velkou předností NGOs jsou právě pevné vztahy s komunitou. Tím se organizace dostane blíž k podstatě problému a může tak vytvořit efektivní řešení. Důvodem odcizení může být přechod ke globální agendě. Programy pomoci jsou dnes tvořeny bez ohledu na specifické požadavky dané oblasti. Pokud neodpovídají zájmům občanů a jsou necitlivé k různým skutečnostem, vede to k nedůvěře a vzájemnému odcizení. Dalším důvodem pro postupné vzdalování je vytvořeno představou o NGO. Na ně je pohlíženo jako na ekonomicky privilegovaný sektor, který odčerpává zahraniční dotace. Odpovědnost je díky finančním dárcům také posunuta směrem od lokálních komunit.

Cílem této práce bylo zjistit, jestli mohou nevládní organizace působit v roli mediátora. Doposud se palestinské NGOs věnovali mediace velice omezeně. Sice mají

výhodu ve své nezávislosti na vládních orgánech, ale často to není to nejdůležitější pro úspěšnou mediaci. Palestinským NGOs chybí respekt a prestiž. Organizace jsou často malé a jejich celkem vysoký počet. Nedokážou se vypracovat do takové pozice, aby protistrany konfliktu byly ochotny vyjednávat. Nevyužívání NGOs jako třetí strany při řešení konfliktu je značný nedostatek. Nevládní organizace mají přímý a intenzivní kontakt s obyvateli. Jejich odborné informace a zkušenosti mohou poskytnout neocenitelné připomínky při vyjednávání.

Aby byla mediace úspěšná, musí být třetí strana dostatečně silná a respektovaná. Protistrany konfliktu musí být ochotny využít služby nezávislé NGO. Mediace je vhodná pro situace, kdy si obě strany konfliktu uvědomují, že pokračujícími boji nedosáhnou požadované cíle. Základem je tedy, aby si strany uvědomily, že potřebují konflikt vyřešit.

Ve zkoumaném případě transferu pacientů byla mediace úspěšná. Bylo to způsobeno několika faktory. Prvním byla vhodně zvolena třetí strana. Organizace PCHR se pohybuje více než dekádu v oblasti lidsko-právních vztahů. Má za sebou více než dekádu zkušeností v advokacii, mediaci a vyjednávání. Ve druhém případě měla NGOs malou vyjednávací sílu. Dalším pozitivním faktorem bylo zapojení dalších organizací do konfliktu. Spojení s PNGO, WHO a UN OCHA vytvořilo nátlak na obě strany, aby začaly urychleně s jednáním.

V průběhu výzkumu jsem narazila na řadu překážek. Velkou nevýhodu vidím v tom, že NGOs netransparentně dokumentují svoji činnost. Nezpřístupňují tiskové zprávy a prohlášení, a pokud tak udělají, je to v arabském nebo hebrejském jazyce. Dalším nedostatkem bylo nezveřejňování informací o minulých kampaních. Např. na oficiálních stránkách PNGO je nejstarší tisková zpráva z roku 2012. Nedostatečný přístup k informacím ztěžuje výzkum a neprospívá ani samotné organizaci, protože snižuje její transparentnost a tím i její důvěryhodnost. Dosavadní výzkum mediace se většinou omezuje na mediaci izraelsko-palestinského konfliktu, kde roli v mediátora vystupovaly Spojené státy americké. Téma je určitě zajímavé a zasloužilo by další a podrobnější zpracování.

## Literatura

Aall, Pamela. 2001. „What do NGOs bring to peacemaking.“ Pp 365–384 in Crocker, Chester A., Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.). *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace.

Aall, Pamela. 2008. „The Power of Nonofficial Actors in Conflict Management.“ Pp 477–496 in Crocker, Chester A., Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.). *Leashing the Dog of War: Conflict Management in a Divided World*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace.

„Amona evacuation closer after residents reject mediation.“ *Ansamed.info*, 15. 12. 2016 (online). Dostupné z: <[http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/generalnews/2016/12/15/amona-evacuation-closer-after-residents-reject-mediation\\_a28fc6ad-4410-4d92-a6c6-e9c9e636756f.html](http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/generalnews/2016/12/15/amona-evacuation-closer-after-residents-reject-mediation_a28fc6ad-4410-4d92-a6c6-e9c9e636756f.html)> (30. 4. 2017)

Archer, Clive. 2001. *International Organisations*. London: Routledge.

Azzam, Fateh. 2014. „NGOs vs. Grassroots Movements: A False Dichotomy.“ *Al-shabaka*, 6. 2. 2014 (online). Dostupné z: <<https://al-shabaka.org/commentaries/ngos-vs-grassroots-movements-a-false-dichotomy/>> (17. 4. 2017)

Berg, Marni. 2009. „The Role of Inter- and NonGovernmental Organisation.“ Pp 107–130 in Kutting, Gabriela M. (ed.). *Conventions, Treaties and Other Responses to Global Issues – Volume II*. Oxford: Eolss Publishers.

Branco, Carlos. 2011. „Non-Governmental Organizations in the mediation of violent intra-state conflict: the confrontation between theory and practice in the mozambican peace process“. *Janus.net, e-journal of International Realties* 2 (2), (online, pdf). Dostupné z: <[http://observare.ual.pt/janus.net/images/stories/PDF/vol2\\_n2/en/en\\_vol2\\_n2\\_art4.pdf](http://observare.ual.pt/janus.net/images/stories/PDF/vol2_n2/en/en_vol2_n2_art4.pdf)> (15. 4. 2017)

Brown, Nathan J. 2003. *Palestinian Politics after the Oslo Accords. Resuming Arab Palestine*. Los Angeles: University of California Press.

Brown, Nathan J. 2010. „The Hamas–Fatah Conflict: Shallow but Wide.“ *The Fletcher Forum of World Affairs* 34 (2), (online). Dostupné z: <[http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa34&div=21&g\\_sent=1&collection=journals](http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa34&div=21&g_sent=1&collection=journals)> (29. 4. 2017)

„Conflict Prevention“ *School of Advanced International Studies*, (online). Dostupné z: <<https://www.sais-jhu.edu/content/conflict-prevention>> (15. 4. 2017)

Dana, Tariq. 2013. „Palestinian Civil Society: What Went Wrong?“ *Al-shabaka*, 14. 4. 2013 (online, pdf). Dostupné z: <<https://al-shabaka.org/briefs/palestinian-civil-society-what-went-wrong/>> (3. 4. 2017)

Efrat, Roni Ben. 2000. „Porcupine Tangos“ *Global Policy Forum* (online). Dostupné z: <<https://www.globalpolicy.org/component/content/article/176/31361.html>> (18. 4. 2017)

El-NouNou, Husam, Donald Mellman, Amjad Shawa. 2011. „The Palestinian Non-Governmental Organization Network: Mediating in the Midst of Conflict.“ *Mediate.com* (online). Dostupné z: <<http://www.mediate.com/articles/EINouNouH1.cfm>> (29. 4. 2017)

Elbayar, Kareem. 2005. „NGO Law in Selected Arab States.“ *International Journal of Not-for-Profit Law* 7 (4), (online, pdf). Dostupné z: <<http://www.jstor.org/>> (30. 3. 2016)

Endresen, Lena C., Arild Schou, Per Stadig. 2000. *Norwegian Support to Palestinian Civil Society and the Rule of Law: A review*. Vordingborg: Centraltrykkeriet AS.

General Assembly. 2014. „Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and the occupied Syrian Golan.“ *Organizace spojených národů*, A/RES/69/92 (2014), 5. 12. 2014 (online). Dostupné z: <<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/0B11FB09187C3ED685257DB200760C6A>> (30. 4. 2017)

General Assembly. 2015. „Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and the occupied Syrian Golan.“ *Organizace spojených národů*, A/RES/70/89 (2015), 15. 12. 2015 (online). Dostupné z: <

<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/150775E9447FA91185257F2A00601C67> (30. 4. 2017)

Gibbs, Christopher, Claudia Fumo, Thomas Kuby. 1990. *Nongovernmental Organizations in World Bank-Supported Projects*. Washington, D.C.: The World Bank.

Hadid, Daa, Ibrahim Barzak. 2009. „Sick Gazans victims of Hamas-Fatah power struggle.“ *The San Diego Union Tribune*, 28. 4. 2009 (online). Dostupné z: <<http://www.sandiegouniontribune.com/sdut-ml-palestinians-trapped-patients-042809-2009apr28-story.html>> (29. 4. 2017)

„Hammas-Fatah rift leaves Gaza patients stranded“ *Irinnews.org*, 9. 4. 2009 (online). Dostupné z: < <http://www.irinnews.org/news/2009/04/09/hamas-fatah-rift-leaves-gaza-patients-stranded>> (29. 4. 2017)

Hammami, Rema. 2000. „Palestinian NGOs Since Oslo: From NGO Politics to Social Movements?“ *Middle East Report* (214), (online, pdf). Dostupné z: < <http://www.jstor.org/stable/1520188>> (26. 9. 2016)

Hammami, Rema, Jamil Hilal, Salim Tamari. 2001. *Civil Society in Palestine: Case Studies*. “ San Domenico: European University Institute.

„How to make your organization accountable?“ *Fundsforngos.org*, (online). Dostupné z: < <https://www.fundsforngos.org/featured-articles/how-to-make-your-organization-accountable/>> (19. 4. 2017)

„Charta OSN“ *Organizace spojených národů*, (online, pdf). Dostupné z: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>> (25. 3. 2017)

Chigas, Diana. 2008. „Capacities and Limits of NGOs as Conflict Managers.“ Pp. 533–582 in Crocker, Chester A., Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.). *Leashing the Dog of War: Conflict Management in a Divided World*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace.

„Israel court denies request to keep Amona settlement.“ *Aljazeera*, 14. 11. 2016 (online). Dostupné z: < <http://www.aljazeera.com/news/2016/11/israel-court-denies-request-amona-settlement-161114141337901.html>> (30. 4. 2017)



„Israel, the Occupied West Bank & Gaza Strip, and Palestinian Authority Territories“ *Human Rights Watch* (online). Dostupné z: <<https://www.hrw.org/legacy/wr2k/Mena-07.htm>> (17. 4. 2017)

Jarrar, Allam. 2005. „The Palestinian NGO Sector: Development Perspectives.“ *Palestine-Israel Journal* 12 (1), (online). Dostupné z: <<http://www.pij.org/details.php?id=324>> (18. 4. 2017)

Jensen, Michael Irving. 2005. „Peace, Aid & Renewed Anti-colonial Resistance: The Development of Secular Palestinian NGOs in the Post-Oslo Period.“ *Danish Institute for International Studies* (online, pdf). Dostupné z: <[http://pure.diis.dk/ws/files/48518/2005\\_07\\_til\\_tryk\\_aksr.pdf](http://pure.diis.dk/ws/files/48518/2005_07_til_tryk_aksr.pdf)> (18. 4. 2017)

Lanz, David, Damiano Sguaitamatti, Matthias Siegfried. 2009. „Towards Realizing the Strengths and Mitigating the Challenges of NGO Mediators.“ *Swisspeace* (online, pdf). Dostupné z: <[http://www.swisspeace.ch/fileadmin/user\\_upload/Media/Publications/Journals\\_Articles/Lanz\\_David\\_Towards\\_realizing\\_the\\_strengths.pdf](http://www.swisspeace.ch/fileadmin/user_upload/Media/Publications/Journals_Articles/Lanz_David_Towards_realizing_the_strengths.pdf)> (19. 4. 2017)

Lazaroff, Tovah. 2016. „Court: Amona Outpost Must Be Razed by December 25.“ *The Jerusalem Post*, 14. 11. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.jpost.com/Arab-Israeli-Conflict/Court-Amona-must-be-razed-on-December-25-472586>> (30. 4. 2017)

Lesch, Ann Mosely. 1977. „Israeli Settlements in the Occupied Territories, 1967-1977.“ *Journal of Palestine Studies* 7 (1), (online, pdf). Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/pdf/2536527.pdf>> (30. 4. 2017)

Lund, Michael. 2009. „Conflict Prevention: Theory in Pursuit of Policy and Practice.“ Pp 287–308 in Bercovitch, Jacob, Victor Kremenyuk, I. William Zartman (eds.). *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*. London: SAGE.

Mason, Simon A. 2007. „Mediation and Facilitation in Peace Processes“. *International Relations and Security Network, ETH Zurich*. Dostupné z: <<http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/Mediation-and-Facilitation.pdf>> (20. 4. 2017)

Miall, Hugh. 2004. „Conflict Transformation: A Multi-Dimensional Task.“ Pp 67–90 in Austin, Alex, Martina Fisher, Norbert Ropers (eds.). *Transforming Ethnopolitical Conflict*. Berlin: Springer VS.

„Mír a bezpečnost“ *Organizace spojených národů*, (online). Dostupné z: <<http://www.archiv.osn.cz/mir-a-bezpecnost/?kap=16>> (25. 3. 2017)

Mishal, Saul, Avraham Sela. 2000. *The Palestinian Hamas: Vision, Violence, and Coexistence*. New York: Columbia University Press.

„Mission & Vision“ *Palestinian Non-Governmental Organization Network*, (online). Dostupné z: <<http://www.pngo.net/mission-vision/>> (17. 4. 2017)

Moore, Christopher W. 2003. *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

„NGO Accountability“ *Interaction.org*, (online). Dostupné z: <<https://www.interaction.org/work/accountability>> (19. 4. 2017)

„NGO Overview“ *Wangohandbook.org*, (online). Dostupné z: <[http://www.wangohandbook.org/index.php?title=NGO\\_Overview](http://www.wangohandbook.org/index.php?title=NGO_Overview)> (15. 4. 2017)

„Owners of the plots of land adjacent to the outpost of Amona submitted their opposition to them being declared abandoned property.“ *Yesh din*, 11. 9. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.yesh-din.org/en/owners-plots-land-adjacent-outpost-amona-submitted-opposition-declared-abandoned-property/>> (30. 4. 2017)

Palestinian Center for Human Rights. 1995. „Critique of the Second Palestinian Draft Law Concerning Charitable Societies, Social Bodies and Private Institution of 1995. Series Study 3.“ *Palestinian Centre for Human Rights* (online, pdf). Dostupné z: <<https://pchrgaza.org/files/S&r/English/pdf/Series%20Study%203.pdf>> (18. 4. 2017)

Palestinian Centre for Human Rights. 2009a. „PHR-IL and Human Rights organizations in a joint position paper on the Decision to stop covering Palestinian’s medical Care in Israel.“ *Palestinian Centre for Human Rights*, 8. 3. 2009 (online). Dostupné z: <<http://pchrgaza.org/en/?p=2395>> (30. 4. 2017)

Palestinian Centre for Human Rights. 2009b. „PCHR Warns of Gaza Patients’ Being Denied Treatment Abroad.“ *Palestinian Centre for Human Rights*, 23. 3. 2009 (online). Dostupné z: < <http://pchrgaza.org/en/?p=2387>> (30. 4. 2017)

Palestinian Centre for Human Rights. 2009c. „10 Patients Die and Health Conditions of Hundreds Deteriorate as Gaza’s External Medical Treatment Crisis Continues; PCHR hold Minister of Health in Ramallah accountable and calls on Palestinian President to Intervene.“ *Palestinian Centre for Human Rights*, 19. 4. 2009 (online). Dostupné z: <<http://pchrgaza.org/en/?p=2377>> (30. 4. 2017)

„Petition demanding annulment of the Amona plan“ *Yesh din*, 23. 1. 2017 (online). Dostupné z: < <http://www.yesh-din.org/en/petition-demanding-annulment-amona-plan/>> (30. 4. 2017)

„Population“ *Peace Now* (online). Dostupné z: < <http://peacenow.org.il/en/settlements-watch/settlements-data/population>> (30. 4. 2017)

„Profile: Fatah Palestinian movement“ *Bbc.com*, 16. 6. 2011 (online). Dostupné z: < <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13338216>> (29. 4. 2017)

Rittberger, Volker. 1995. *Internationale Organisationen – Politik und Geschichte. Europäische und weltweite zwischenstaatliche Zusammenschlüsse*. Opladen: Leske + Budrich.

Ročenka mezinárodních organizací. 1978. *Types of International Organization*, (online). Dostupné z: < <https://www.uia.org/archive/types-organization>> (29. 3. 2017)

„Rozvojové cíle tisíciletí.“ *Rozvojovka.cz* (online). Dostupné z: <<http://www.rozvojovka.cz/rozvojove-cile-tisicileti>> (20. 4. 2017)

Salem, Walid. 2012. „Civil Society in Palestine: Approaches, Historical Context and the Role of the NGOs.“ *Palestine-Israel Journal* 18 (2&3), (online). Dostupné z: < <http://www.pij.org/details.php?id=1437>> (18. 4. 2017)

Security Council. 1979. „Resolution 446.“ *Organizace spojených národů*, S/RES/446 (1979), 22. 3. 1979 (online). Dostupné z: < [http://www.un.org/ga/search/view\\_doc.asp?symbol=S/RES/446\(1979\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/446(1979))> (30. 4. 2017)

Security Council. 1994. „Resolution 904 on measures to guarantee the safety and protection of the Palestinian civilians in territories occupied by Israel.“ *Organizace spojených národů*, S/RES/904 (1994), 18. 3. 1994 (online). Dostupné z: <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/139/85/PDF/N9413985.pdf?OpenElement>> (30. 4. 2017)

Security Council. 2016. „Resolution 2334.“ *Organizace spojených národů*, S/RES/2334 (2016), 23. 12. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.un.org/webcast/pdfs/SRES2334-2016.pdf>> (30. 4. 2017)

Schanzer, Jonathan. 2008. *Hamas vs. Fatah. The Struggle for Palestine*. New York: Palgrave Macmillan.

Skjelsbaek, Kjell. 1997. International Nongovernmental Organizations and their Functions. *Laetusinpraesents.org*, (online). Dostupné z: <<https://www.laetusinpraesens.org/docs/functun.php>> (10. 4. 2017)

Strange, Susan. 1996. *The retreat of the state. The diffusion of power in the world economy*. Cambridge: Press Syndicate of University of Cambridge.

Sullivan, Denis J. 1996. „NGOs in Palestine: Agents of Development and Foundation of Civil Society.“ *Journal of Palestine Studies* 25 (3), (online). Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/2538262>> (30. 3. 2016)

Švejnoha, Josef. 2006. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Praha: Český červený kříž.

Tilley, Virginia Q. 2008. *The One-State Solution. A Breakthrough for Peace in the Israeli-Palestinian Deadlock*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Tiltnes, Age A., Jon Pedersen, Silje Sonsterudbraten, Jing Liu. 2011. *Palestinian Opinions about Governance, Institutions and Political Leaders. Synthesis of Results of Fafo's Opinion Polls in the West Bank and Gaza Strip, 2005–2011*. Toyen: Fafo Institute for Applied International Studies.

Veselý, Zdeněk. 2011. *Diplomacie: (teorie – praxe – dějiny)*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Waisová, Šárka. 2003. *Mezinárodní organizace a režimy*. Praha: Eurolex Bohemia.

Waisová, Šárka. 2005. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.

Wallensteen, Peter. 2002. *Understanding conflict resolution. War, peace and the global system*. London: Sage Publications.

Wallensteen, Peter, Frida Möller. 2003. „Conflict Prevention: Methodology for Knowing the Unknown“ Peace Research Paper No. 7. *Uppsala Universitet*, (online, pdf). Dostupné z: < [http://pcr.uu.se/digitalAssets/67/c\\_67519-1\\_1-k\\_uprp\\_no\\_7.pdf](http://pcr.uu.se/digitalAssets/67/c_67519-1_1-k_uprp_no_7.pdf)> (3. 4. 2017)

Weiss, Efrat. 2006. „Amona evacuated; hundreds hurt.“ *Ynetnews.com*, 1. 2. 2006 (online). Dostupné z: < <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3209330,00.html>> (30. 4. 2017)

„What Is BDS?“ *BDS Movement* (online). Dostupné z: < <https://bdsmovement.net/what-is-bds>> (30. 4. 2017)

Zartman, William I., Saadia Touval. 2008. „International Mediation.“ Pp. 437–454 in Crocker, Chester A., Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.). *Leashing the Dog of War: Conflict Management in a Divided World*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace.

„Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů.“ *Český červený kříž* (online). Dostupné z: < [https://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp\\_knihovna/zenevske\\_umluvy.pdf](https://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf)> (30. 4. 2017)

## **Seznam použitých zkratk**

FAFO – The Fafo Research Foundation

IGO – Intergovernmental organization

NATO – Severoatlantická aliance

NGO – Nongovernmental Organization

OPEC – Organizace zemí vyvážejících ropu

OSN – Organizace spojených národů

PA – Palestinská autonomie

PCHR – Palestinian Centre for Human Rights

PLO – Palestine Liberation Organization

PNGO – Palestinian Non-Governmental Organizations Network

UIA – Union of International Associations

UNESCO – The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UN OCHA – The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

USAID – The United States Agency for International Development

WANGO – World Association of Non-Governmental Organizations

WHO – World Health Organization

## **Abstrakt**

Palestinské nestátní organizace plní po dlouhou dobu důležitou roli ve společnosti. Jejich postavení je odlišné než v ostatních zemích. Jejich činnost a působení je ovlivněno nestátním prostředím, ve kterém se nachází. Cílem práce je ukázat, jestli palestinské NGOs mohou plnit funkci mediátora v rámci prevence konfliktů. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole nalezneme teoretické vymezení mezinárodních organizací. Obsahuje současné varianty definic a kritéria používané k jejich vymezení, dále možnosti klasifikace a funkce, které plní v mezinárodním systému. Druhá kapitola pojednává o teorii prevence konfliktů. Hlavní zaměření je na mediační činnosti, a jakou roli zde hrají nevládní organizace. Třetí kapitola představuje NGO v Palestině a převážně se zaměřuje na jejich postavení v systému. Poslední kapitola ukazuje dva vybrané případy konfliktů, kde NGO vykonávaly funkci mediátora. Analyzuje jejich činnost a ukazuje jejich přínos v konfliktu.

Klíčová slova: nevládní organizace, NGO, Palestina, mediace, řešení konfliktů, Palestinské nevládní organizace, PNGO

## **Abstract**

Palestinian non-governmental organizations have played a significant role in society for a long time. Their position is different from other countries. Their activities are influenced by the stateless environment which they are located in. The aim of the thesis is to show that Palestinian NGOs can act as mediators as a part of conflict prevention. The thesis is divided into four chapters. In the first chapter there is the theoretical definition of international organizations. It contains the current definitions and the criteria used to define them, as well as the possibilities of classification and the functions they serve in the international system. The second chapter deals with the issue of conflict prevention. The main focus is on mediation activities and the role played by non-governmental organizations. The third chapter presents NGOs in Palestine and focuses primarily on their position in the system. The last chapter shows two selected cases of conflicts where the NGO acted as a mediator. It analyzes their activity and shows their contribution to the conflict.

Key words: non-governmental organisation, NGO, Palestine, mediation, conflict prevention, Palestinian non-governmental organisation, PNGO